

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΑΜΗΝΟ Α')

Σάββατο 17 Απρίλη 1921

ΑΡΙΘ. 732 (ΦΥΛ. 16)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΓΕΝΣ - ΠΕΤΕΡ - ΓΙΑΚΟΨΕΝ : 'Η πανούκλα στὸ Μπέργαμο. (Μετάφρ. Γ. Καμπύση).

Ν. ΠΕΤΙΔΕΖΑΣ (Δαύρας) : Νέα τραγανδια.

ΨΥΧΑΡΗΣ : «Τὰ διὲ τριαντάφυλλα τοῦ Χάρου» (συνέζεια).

Ο ΝΟΥΜΑΣ : Φαινόμενα καὶ πράγματα.

ΣΕΜΙΝΗ ΤΣΟΥΗ : Σὲ Σένα.

Μ. ΚΑΔΟΜΟΙΡΗΣ : 'Ο Μπετόρεν καὶ ἡ συμφωνία (τέλος).

ΒΛΗΣ. ΠΑΠΛΗΣ : Μπροτσός (συνέχεια).

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ : 'Ανάσταση.

ΑΙΓΑΙΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ : Ξένη φιλολογία.

—Τὶ γράφουν οἱ ἄλλοι.—Νέα βιβλία.—Χωρίς γραμματόσημο.

ΓΕΝΣ - ΠΕΤΕΡ - ΓΙΑΚΟΨΕΝ

Η ΠΑΝΟΥΚΛΑ ΣΤΟ ΜΠΕΡΓΑΜΟ^(*)

Έκει είταν τὸ παλιὸ Μπέργαμο, ἀπάνω στὴν κορφὴν ἐνὸς χαμηλοῦ βουνοῦ, περιφραγμένο μὲ τοίχους καὶ πόρτες καὶ κεῖταν τὸ νέο Μπέργαμο, στὰ ριζούντα, ἀνοιχτὸ σ' ὅλους τοὺς ἀνέμους.

Μια μέρου κώπου, στὴ νέα πόλη, ἔσπασε ἡ πανούκλα καὶ τὴν ἀδραξεῖ τρομαχικά. Πέθαναν ἔνα σωρὸ ἄνθρωποι κ' οἱ ἄλλοι κοίταζαν νὰ σιεθοῦν, δπου κι δπού, στὴν πεδιάδα. Κ' οἱ κώπουκοι τῆς παλιᾶς πόλης, ἔκκψαν τὴν ἄλλη, τὴν ἀριψιέντη, γιὰ νὰ καθαρίσουν τὸν ἀγέρα, μὰ δὲν τοὺς ὀφέλησε καθόλου, καὶ σ' αὐτοὺς ἀρχισε τὸ θνατικό, στὴν ἀρχῇ ἔνας τὴν ἡμέρα, ἔπειτα πέντε, ὕστερα δέκα, κι ὅταν παραδινάμωσε τὸ κακό, ὄπως πολὺ περόστεροι.

Κ' οἱ κώπουιοι δὲν μποροῦσαν νὰ σωθοῦν πουθενά, ὅπως ἔσώθηκαν οἱ ἄλλοι τῆς νέας πόλης.

Μερικοὶ τὸ δοκίμασαν, ἀλλὰ ἡ ζωὴ τοὺς είταν σὰν καπαδιακόμενοι ζώουν, μὲ κρυψῶντες στὶς χαράδρες καὶ στὶς γράνες, στὸ δάση καὶ στὶς πράσινες πεδιάδες. Ἐπειτα οἱ χωρικοί, σὰν οἱ πρῶτοι πρόσφυγες τοὺς ἔφεραν τὴν πανούκλα καὶ στὸ μετόχι τους, κάθε ξένη ψυχή ποὺ συναντοῦσαν τὴν πετροβολοῦσαν καὶ τὴν ἀπόδιωχναν ἀπὸ τὰ σύνοφά τους, ἢ τὴ χτυπούσαν ἀδιάρροιτα κι ἀλλήτητα. σὰ δρωιδισκοῦ, μὲ τὴ λογικὴν τερη ἀιτυνα, ὅπως νόμιζαν.

Κ' οἱ κώπουκοι τοῦ πλαισίου Μπέργαμου ἔπειτε νὰ μείνουν δπου δρίσκονταν καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα τὸ κακὸ ἐθέρειε, καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα ἡ φριχτότερη ἀρρώστεια τοὺς ἀδραχνε ὀχόρταγα, ἀπληστότερα. 'Ο τρόμος ἔφτασε σὲ τρέλλα, κι διείταν σὲ τάξι καὶ ρυθμό, είταν τὸ παταρόγυμισμα τῆς γῆς.

Ἀμέσως στὴν ἀρχή, μὲ τὸ ἔσπασμα τῆς πανούκλας, ἐνόθηκαν οἱ ἄνθρωποι κι ἀγκαλιάστηκαν, κ' ἐπρόσεχον νὰ θάσουνται τὰ κονφάρια βαθεὶα καὶ μὲ τάξη, καὶ κάθε μέρα φρόντιζεν ν' ἀνάβουν μεγάλες φυνταρίες στὶς πλατείες καὶ στὶς ὀροφές, γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ ὑγρειός καρπίνδος νὰ περνάει μέσα στὰ σο-

κάκια. Μόριασαν στοὺς φτωχοὺς ἔνδι καὶ κέδρους· μὰ ἀπάνου ἀπ' ὅλα οἱ ἀνθρώποι, πρωὶ καὶ βραδί, μαζεύονταν στὶς ἐκκλησίες, μόνοι καὶ σὲ λιτανεῖες, κάθε μέρα παρακαλοῦσαν τὸ Θεό, καὶ καθεβοῦσαν μὲ τὸ Ἡλιόγερμα, οἱ καμπάνες ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τὰ ἔκατό τους τὰ δονούμενα λαρυγγία, γιὰ προσευχὴ ἐκκλιοῦσαν. Καὶ διατάχτηκαν νηστείες, καὶ πάσα μέρα τάργια τῶν ἀγίων τὰ ἔθγκιναν ἀπὸ τὴν ἄγια τραπέζα.

Τέλος, μὰ μέρα σὰ νὰ μὴν εἰσεργαν πιὰ τὶ ἄλλο ἔπρεπε νὰ κάνειν, ἀνακήρυξαν μὲ τυμπανοκρουσίες καὶ σαλπίγκτα ἀπὸ τὸν ἔχωστη τοῦ δημιαρχείου τὴν Παναγία Παρθένα Ποντέστα^(*) η δήμαρχο τοῦ χωριοῦ τους, καὶ νῦν καὶ εἰς τοὺς κιῶνας τῶν αἰώνων.

Μὰ τίποτις, τίποτις δὲν τοὺς ἔβοήθησε.

Κι δτον ὁ λαὸς κατάλαβε καὶ λίγο λίγο πίστεψε δυνατά, πῶς ὁ Θεὸς εἴτε δὲν ἥθελε εἴτε δὲν μποροῦσε νὰν τὸν βοηθήσει, δὲν κάθονταν μόνο μὲ στρυφωμένα τὰ χέρια κ' ἔλεγνα, τῷρα ἂς ἔρθει δι, τι θέλει. Ὁχι, είταν, σὸν ἡ ἀμαρτία νὰ ἔγινε ἀπὸ μὰ μιντικὴν ἀρώστεια, πὸν ἐμπῆκε στὴν κακιὰ, τὴν ὀλοφάνερη, τὴν λυσασμένη Πανούκλα, πὸν προσπαθοῦσε χέρι μὲ χέρι μὲ τὴν ἐπιδημία τοῦ σώματος νὰ καταστρέψει τὴν ψυχή, δτως ἔκεινη κατάστρεψε τὸ σῶμα. Τόσο ἀπίστεψε είταν οἱ πρᾶξες τους, τόσο τερατώδης ἡ διαφθορά τους. 'Η ἀτμοσφάρια είταν γειμάτη ἀπὸ βλαστήματες κι ἀθετίες, ἀπὸ τύναστενάγματα τοῦ παραλιμένου κι ἀπὸ τοὺς ὀδυρμοὺς τοῦ μπεκοῦ κ' ἡ ἀγριότατη νύχτα δὲν ἔκρυψε πιὰ ἀσέλγεια, δτως οἱ μέρες τους ἔκριθν.

— Σήμερα θέλουμε νὰ φάμε, γιατὶ ταχειά πρέπει νὰ πενάνωμε !

Είταν σὰν νὰ ἔγραψαν νότες γι' αὐτό, πὸν ἐπάχτηκαν μὲ λογιῶν λογιῶν σύνεργα, σ' ἔνα ἀτέλειωτο κυντσέρτο τοῦ 'Άδη. Ναι, δὲν είταν ἀνακαλυμμένες δλες οἱ ἀμαρτίες, θὰ ἀνκυλίσουνταν τώρα, γιατὶ δὲν είταν πιὰ τίποτες, πὸν νὰ μὴν τόκχιαν στὴν ἀποδοκιμασία τους.

Οἱ ἀφύσικες κακίες ἀνθοῦσαν ἀνάμεσά τους, κ' οἱ σπάνιες ἀκόμα ἔκεινες ἀμαρτίες, δπως η νεκρομαντεία, η μαγεία, δ ἐδορκισμός τοῦ διαβόλου τοὺς είταν

(*) Τὸ ἔπερχο διάδημα τοῦ Γιάκοψεν, μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ μακαρίτη Καμπύση, πρωτοδημοσιευτηκε στὸ «Περιοδικό μας» τοῦ ι. Βάκου (1900, σελ. 311-318) κι δῆξε νὰ διαβαστεῖ καὶ σήμερα καὶ νὰ διαβάζεται κάθε χρονιά, τέτια μεγάλη μέρα ποὺ η ἀδερφοποτένα Χριστιανογέννηση γιορτάζει απόντεια τὴν Ἀγάστην τοῦ μεγάλου αἵγεινα τῆς παρθητικούς Ἀγάστης καὶ Εἰσοδίας.

(*) Τεμική λέξη ἀπὸ τὸ λατινικὸ Potestas, δύναμη, δύνωσις. Χαραγγοῦσε τὸ δημοφυλικὸ ἀξίωμα τῶν μικρῶν πόλεων στὴν Τσαλιά.

πάρα πολὺ γνωστές: κ' είταν πολλοὶ ποὺ ἐπερίμεναν πιὰ τὴ σωτηρία τους, ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῆς κύλασης, ἀφοῦ οἱ οὐράνιες δὲν τὸ μποροῦσαν ἦ δὲν τὸ ημέλαν.

Κάθε εύσπλαχνία για ἀλητοθοήθεια ἔχαμηκε ἀπὸ τὶς καρδιές τους: δικαιόνεις ἐσκέφτονταν τὸν ἑαυτό του μονάχα. Ἀπεργοῦσεν δὲρρωστος σὰν δικαιούς ὁχτός δλωνῶν, κι ἀν τύχαινε σὲ κανένα δυστυχισμένο νὰ καταπέσει στὸ δρόμο, ἐκνευρισμένος ἀπὸ τοὺς πρώτους ἡγγούς τοῦ πυρετοῦ τῆς πανούκλας, πουθενά, καμιὰ πόρτα δὲν τοῦ ἀνοίγε, μόνε τὸν ἀνάγκαζεν, μὲ τὰ κοντάρια καὶ μὲ τὰ πετροβολήματα, νὰ φεύγει μακριά, μακριὰ ἀπὸ τοὺς ὑγιεῖς.

Καὶ μέρα μὲ τὴν ἡμέρα αὕξαινε ἡ πανούκλα: ὁ μαλοκιωνὸς ἥμιος ἔκαμε κάπου στὴν πόλη, καμιὰ σταλαγματιὰ δροχῆς δὲν ἐπεφτε, κανένα ἀγέρακι δὲν ταράσσονταν, καὶ τὰ κονφάρια ποὺ σάπιζαν στὰ σπίτια, καὶ τὰ κονφάρια ποὺ δὲν ἐθάρτηκαν ταχικά, ἀνάδιδαν μιὰ δρόμα, ποὺ ἔσμιγε μὲ τὴν κατακαθημόνη ἀτμοσφαίρα τῶν δρόμων, καὶ κοράκια καὶ καρακάζες, κοταδιαστά - κοταδιαστά, προσέλκυναν σὲ σύγνεφα, κ' είταν οἱ τοῖχοι κ' οἱ σκεπές κατάμαυρες πάντα. Καὶ γύρῳ τριγύρῳ στὸ τείχος τῆς πόλης κάθονταν μονοχικά, παρδέξια, μεγάλα, ἀπόξενα πουλιά, ἀπὸ μακριά, μὲ ωγήη ἔτοιμα νάρωπέσιν, μὲ νύχια ἔτοιμα νὰ γαμψωδοῦν. Καὶ κάθονταν καὶ κοίταζαν κάπου ἐκεῖ, ἥσυχα ἥσυχα, λαίμαργα, σὰν νὰ καρτεροῦσαν νὰ μεταβληθεῖ ἡ δυστυχισμένη πόλη σ' ἔνναν ἀπέραντο δύριο ψυφτημῶν.

Εἶταν ἵσια ἵσια ἔντεκα δρομάδες, ποὺ ἡ πανούκλα ἔξπασε, δταν οἱ φρουροὶ κι ὅλοι ἄνθρωποι ποὺ δρίσκονταν σὲ ψηλές μεριές, εἰδαν μιὰ παράξενη πομπὴ ἀπὸ τὴν πεδιάδα στὰ σκοκάκια τῆς νέας πόλης, ἀνάμεσα στὰ μαυροκαπνισμένα λιθάρια καὶ στοὺς κατάμαυρους σωροὺς τῆς στάχτης, νὰ ξαναγρούζει. "Ενε πλήθος ἄνθρωποι! βέβαια, ὡς 600 ἡ καὶ περσότεροι, ἀντρες καὶ γυναικες, γέροι καὶ παιδιά, κ' είχαν μαζί τους μεγάλους μαύρους σταυρούς καὶ πλατεῖς παντιέρες ἀπὸ πάνω τους κόκκινες σὰν φωτιά καὶ σὰν αλμα. Κ' ἔψιλιναν ἐνὸς προχωροῦσαν, κι ἀνέβαιναν στὴν ἥσυχη, στὴν πνιγηρὴν ἀτμοσφαιρα, τόνοι παραπονιώντων, γιομάτοι ἀπελπισιά.

Τὰ ροῦχα τους εἴταν σταχτερά, ἀσπρειδερά, μαῦρα, μὰ ὅλη ἔφεραν ἔνα μαύρο κόκκινο σημάδι στὰ στήθη. "Οταν ἥρθαν κοντήτερα, ἐφάντηκε ἔνας σταυρός. Κ' ἔρχονται, ὅλο κοντήτερα. Παίρνουν τὸν ἀπότομο δρόμο, ἀπὸ μπροστά φραγμένο μὲ τοῦχο, ποὺ ἵσχ τραβάει στὴν ἀπάνου πόλη. Εἶταν ἔνας συρφετὸς μὲ ἀσπρα πρόσωπα· κροτοῦσαν μάστιγες στὰ χέρια, κι ἀπάνου στὶς κόκκινες παντιέρες παριστάνονταν μιὰ δροχὴ φωτιᾶς. Καὶ στὸ σπρωξίδιο ἐκεῖνο ἔκραδαίνονταν οἱ μαῦροι σταυροὶ ἀπὸ τὴ μὰ πλευρὰ στὴν ἄλλη.

Ἀπὸ τὸ στριμωγμένον ἐκεῖνο σωρὸ ἀνεβαίνει μιὰ δῶρχι ἀπὸ ἴδωτα, ἀπὸ στάχτη, ἀπὸ σύρνη τῶν δρόμων καὶ ἀπὸ παλιὸ λιβάνι. Δὲν ψαίλουν, πιά, δὲ μλοῦν πιά, — τίτοτες ὅλο ἀπὸ τὸν περιπτήσιο τὸν πικνὸν δύριο τῶν γυμνῶν τους ποδιῶν.

Σκοτειδάζει τὰ πρόσωπα ἡ πύλη τοῦ τείχους, μὰ μὲ φωτοφοβισμένες ψωριές καὶ μισοκλεισμένα βλέφαρο ἔρχονται πάλε στὸ φῶς, ἄμα τῇ διαβοῦν.

Ξαναρχίζει τὸ ψάλιδο τότες. "Ενα ἐλέησόν με ὁ Θεός. Σφίγγουν τὶς μάστιγες γερφεῖσα καὶ φωνάζουν δυνατάτερα, σὰν νὰ τραγουδοῦσαν παλευματικο τραγούδι. Φαίνονται σὰν νὰ ἔρχονται ἀπὸ μιὰ πόλη, ποὺ ἡ πε-

να τὴν κατακυρίευε, τὰ μάγουλά τους εἶναι βαθυολμένα, τὰ κόπιαλά τους ἐπετάγονταν, τὰ χεῖλα τους δὲν ἔχουν διόλου αἷμα, καὶ κάτου ἀπὸ τὰ μάτια τους ἔχουν πατοφέλανους γύρους.

'Απὸ τὸ Μπέργαμο ἐμαζεύτηκαν καὶ τοὺς κοιτάζουν μὲ ταραχὴ κ' ἐκπλήξη. Στέκονται ἀπέναντι αὐτῶν τῶν ὀχρῶν κόκκινα, σπαθισμένα πρόσωπα. 'Άδρανεῖς, ἀπὸ ἀκολασίες κατακυριασμένες ματιές, πέφτουν μπρὸς στὰ δέξια αὐτῶν τὰ σπιθαροβόλα μάτια. Βλαστήμεις κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐμπαχτικές μένουν μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα ἀπέναντι σ' αὐτὸν τοὺς ἤμινοις.

Καὶ σὲ κάθε μάστιγά τους εἶναι κολλημένο αἷμα. 'Ο λαός, ἀπέναντι αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, τῶν τόπω παράξενων εὐθύνησε κάπως.

Μὰ δὲ δάσταξε πολὺ κι ἀπόβαλαν αὐτὴ τὴν ἐντύπωση. Μερικοὶ πάλε είχαν ἀναγνωρίσει μεταξὺ τῶν σταυροφόρων ἔναν μισοπάλιο παπουτσὶ ἀπὸ τὴν Μπρέσκια, κι ἀμέσως ὀλάφερος ὁ κόσμος ἐκεῖνος ἔγέλασε μ' αὐτὸν. "Ωστόσο είταν λοιπὸν κάτι καινούργιο, ἔνας περισπασμὸς στὸ παθεμερινό, καὶ δταν οἱ ἔνεοι ἀπὸ τὴ μητρόπολη ἐπεργοῦσαν, τοὺς ἐπῆραν ἀπὸ πίσω δπως ὑπάκουούσαν θαυματοποιούς, ἡ μιὰν ἡμερμένη ἀρκούδα.

Μὰ δταν ἐπῆραν κ'. ἐσκουντρήθηκαν, ἐπικράμηταν αἰστάνονταν τὸν ἑαυτό τους τόσο ἀνούσιο μπρὸς στὴν ἐπισημότητα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ καταλάβαιναν πολὺ καλά, πῶς αὐτὸς ὁ παπουτσὶς καὶ ὁ ὁράφτης προσήρθαν γιὰ νὰ προσθλιτίσουν, γιὰ νὰ προσευκήθονται καὶ νὰ ποῦν κούβεντες, ποὺ δὲν ἥθελαν αὐτοὶ νὰν τὶς ἀκούσουν. Εἶταν δυὸ λογνοὶ ἀστρομάλληρες φιλόσοφοι, ποὺ είχαν κάμει σύστημά τους τὴν ἀθεῖα. 'Εξερέθιζαν τὸ παροδιγισμένο πλῆθος τόσο λογικὰ ἀπὸ τὴν κακία τῆς καρδιᾶς τους, ποὺ ἡ στάση τους, μὲ κάθε βῆμα ποὺ πλησίαζουν στὴν ἐκκλησιά, ἔγινονταν ἀπειλητικώτεροι, οἱ ἐκοήξεις τοῦ θυμοῦ τους ἀγριότερες, καὶ λίγο ἔλειψε νὰ βάλουν χέρι σ' αὐτὲς τὶς ἔνεοι μάστιγες. Μὰ κεῖ, μόλις ἐκατὸν βήματα ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, ἀνοιξεν ἔνα πανδοχεῖο τὶς πόρτες του, καὶ ἔπειταχτηκεν ἔξοις ὀλάφερος σωρὸς μπεκόρηδων, δὲν ἔνας στὸν δύμο τάλλουνον, καὶ μπῆραν στὴν πρωτορεία τῆς λατανείας καὶ τὴν δόληγούσαν ψάλλοντας καὶ μουγκρίζοντας μὲ χλευαστικές κ' ἐμπαχτικές χεοονομίες, ἐκτὸς ἐνός, ποὺ ἐκτυπωσε μιὰ ρόδα στὰ χλοημένα σκαλοπάτια τῆς σκάλας τῆς ἐκκλησιᾶς. "Ετοι ἔγειούσαν καὶ ἔτοι ἥρθαν ὅλοι μονιασμένοι στὸ ιερὸ μέσον.

Είναι περιέργο, νὰ είναι πάλε ἔδω, νὰ περπατοῦν στὸν ψυχρό, στὸ μεγάλο χῶρο, σ' αὐτὸ τὸν ἀγέρα, ποὺ ἔκμοριζε τόσον δέξια ἀπὸ τὴν πυρνὴ κατνιά τῶν ἐκφυλῶν τῶν κειών, — ἀπάνου ἀπ' αὐτὲς τὶς πάλιες, τὶς κατακαθημόνες πλάκες, ποὺ τόσο συχνὰ ἡ σκέψη κατακυριαστήκει γιὰ τὰ μισοσθημένα τους κοσμήματα καὶ τὰ στιλπνὰ ἐπιγράμματα. Κι δταν τώρα τὸ μάτι ἀφίνονταν νὰ ἐλκύεται, τόσο ἀπὸ περιέργεια, δσο κι ἀθελα, ἀναπαυτικὰ στὸ γαλήνιο μισόσοτο, κάτου ἀπὸ τὸν δύλους, ἡ ἐπεφτε ἀπάνου στὶς μισοσθημένες ποικιλίες τοῦ χρυσοῦ τοῦ σκονισμένου καὶ τῶν καπνισμένων χρωμάτων; ἡ ἐκάνονταν στὸν ἥσκιους τῆς γωνίας, ἀνέβαινε μιὰ κάποια λαχτάρα, ποὺ δὲν ἐκρατίσταν κάπου.

"Ωστόσο ἔσυραν αὐτοὶ ἀπὸ τὸ πανδοχεῖο τὴν δικαιαστασία τους ψηλά, στὸ δγιο βῆμα, κ' ἔνας μεγάλος δυνατὸς σφραγέας μεταξὺ τους, ἔνα παλληκάρι, ὕβριδε μιὰν διπορη ποδιά καὶ τὴν έδεσε στὸ λαμπό του, σὰν νὰ

κρέμονταν ἔνας μαντίνας ἀπάνου στὰ ρῶτα του καὶ ἔκανε τάχα λειτουργία μὲ ἄγρια, μὲ τρελά, μὲ παραλογότατα λόγια, γιομάτα ἀσέλγεια καὶ βλαστήμια κατὰ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἔνας γέρος κοντός, κοιλαρδᾶς, σβέλτος καὶ ἐλαφρόποδος, ἄν καὶ χοντρός, μὲ πρόσωπο σὰν κομένη κολοκύθη, — ποὺ εἶταν καντηλχανάφτης καὶ βάσταγε τὸ μπάσο στὶς μελωδίες ποὺ μποροῦσε κανεὶς νάκονύσει, γονάτιζε καὶ ἔστρεψε στὸ βωμὸ τὶς πλάτες του, καὶ χτυποῦσε τὸ κουδούνι σὰν σὲ φρενοκομεῖο καὶ βρόντογε μὲ τὸ θυματήριο μιὰ ρόδα τριγύρω του. Κ' οἱ ἄλλοι μεθημένοι ἐκάθησαν στὰ σκαλοπάτια μακριά, καὶ οὐδεὶς αὖτις ἀπὸ γέλια καὶ ξεροκατάπινταν ἀπὸ τὸ μεθήσι.

Κι άλάκερη ἡ ἐκκλησιά γελοῦσε καὶ κορόδευε μὲ τοὺς ἔνενος καὶ τοὺς προσκαλοῦσε, νὰ προσέξουν καλά, ἀν μποροῦσαν νὰ φρονιμέψουν γι' αὐτὸ ποὺ ἐκρατοῦσσον ἐδῶ στὸ παλὶ Μπέργαμο, τὸν Κύριο τὸ Θεό τους. "Ἐπειτά, δὲν εἴταν τὸ σπουδαῖο, ποὺ ἤθελαν κάπιας τὸν ἔξευτελισμὸ τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἀλάλαζαν μ' αὐτὴ τὴν πομπή, ἀλλὰ εὐχαριστιῶνταν γιατὶ ἔπρεπε στὶς καρδιές αὐτῶν τῶν ἐνδεβῶν κάθε θεικὴ βλαστήμα νὰ εἶναι ἔνα κέντριμα, ἔνα κεντρό.

Οἱ ἄγιοι, οἱ εὐσεβεῖς, ἔμινησκαν στὸ νάρθικα, στὴ μέση, καὶ ἀναστέναζαν ἀπὸ τὸ βάσανο, ἀναβαν οἱ καρδιές τους ἀπὸ μῆσος καὶ ἀπὸ δίψα ἐγδίκησης, ἵκετευσαν μὲ μάτια καὶ χέρια στὸ Θεὸ σηκωμένα νὰ ἐκδικηθεῖ γιὰ ὅλον αὐτὸ τὸν ἐμπαιγμό, ποὺ προξενοῦν σ' αὐτὸν ἐδῶ στὸν ἴδιο τὸν τὸν οἶκο. Ἠθελαν εὐχάριστα μαζὶ μ' αὐτοὺς τὸν ὑρασεῖς νὰ χωντκανοῦνταν, ἀν ἐκεῖνος μόνον εἰδοκοῦσε νὰ δείξει τὴ δύναμή του μὲ ἥδονή θὰ ἤθελαν νὰ λιανιστοῦν κάτου ἀπὸ τὸ πέδι του, ἀν μόνον εἰδοκοῦσε νὰ θριζιεύσει, καὶ τρόμοι καὶ ἀπελπισίες καὶ μετάνοιες, ποὺ πολὺ ἀργά ἔχονταν, ἀπὸ δῆλα αὐτὰ τὰ ἀδεια στόματα ἐπιθυμοῦσαν νὰ ξεπεταχτοῦν. Καὶ ἀνάρρουν, ἐλέησόν με ὁ Θεός, ποὺ ἀντηγοῦσε φέ κάθε ὅχο σὰν ἐπίληρη ἐκείνης τῆς βροχῆς θειαφού ποὺ πατάπεσε ἀπάνω στὰ Σόδομα, ἐκείνης τῆς δύναμης ποὺ είχε ὁ Σαμψών, δταν ἀνταξε καὶ πατάσσοιψε τὶς κολόνες τῶν Φιλισταίων. Παρεκκλοῦσαν μὲ ψαλμὸν καὶ λόγια, ἀπογήνωνταν τοὺς ὅμιους τους καὶ ἐκέτευν μὲ τὰ μαστίγια τους. Ἐκεῖ κοίτοταν σειρὲς σειρὲς γονατιστοί, ὃς τὴ ζώνη γυμνοί, καὶ καρδαίνονταν οἱ τεντωμένες βίτσες ἀπάνου ἀπὸ τοὺς ματωμένους ὅμιους, Ἐχτυποῦσαν ἄγρια καὶ λυσσασμένα τόσο ποὺ τὸ αἷμα κρέμονταν σὲ σταλαγματιές ἀπὸ τὰ νεῦρα τῶν μαστιγῶν. Κάθε χτύπημα εἶταν θυσία, προσφερόμενη στὸ Θεό. "Ἄς μποροῦσαν λοιπὸν ἀκόμα νὰ χτυποῦν ἀλλιῶς, ὃς μποροῦσαν ἐδῶ μπρόστα μάτια του νὰ σκιστοῦν σ' ἕκατο ματωμένα κομμάτια! Αὐτὸ τὸ σῶμα, ποὺ τὸ ἀμάρτηταν ἐνυντίον τῶν ἐντολῶν του, ἔπρεπε νὰ τιμωρηθεῖ, νὰ μαρτυρηθεῖ, νὰ παταστραφεῖ, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἰδεῖ ὁ Θεὸς πόσο τὸ μισοῦσαν, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἰδεῖ, πὼς ἔγιναν συμμαὶ ὑπὸ τὴν θέληση του, τὸ πιὸ τιποτενίο ποὺ ἔτρωγε χῶμα ὑπὸ τὴν πτέρων του! Καὶ χτυπήματα ἀπάνου σὲ χτυπήματα — ὃς ποὺ τὰ χέρια κατέπεφταν πιά ἥ ὁ σπασιός τοὺς περιέστρεψε σὲ κόμπους. Ἐκεῖ κοίτονταν σειρὲς σειρὲς, μὲ τρελουστραφερὰ μάτια, μὲ ἀφροὺς στὸ σόμα, μὲ τὸ αἷμα νὰ κυλάει κάτου, στὰ κρέατα τους!

Καὶ κείνοι ποὺ κοίταζαν αὐτά, αἰστάνθηκαν ξάφνου τὴν καρδιά τους νὰ χτυπέι, παρατηροῦσαν πὼς κοκκινίζαν τὰ μάγουλά τους, καὶ πὼς έσφριγγονταν ἡ ἀ-

ναστνή τους. Εἶταν, σὰν κάτι πχωμένο, κάτου ἀπὸ τὸ δέρμα τοῦ κεφαλοῦ τους, νὰ ἀπλώνονταν, τὰ γόνατά τους ἀδυνάτιζαν. Αὐτὸ λοιπὸ τοὺς ἀδραγχε· στὸ μυαλό τους εἶταν ἔνα κάπιο μικρὸ σημεῖο τρέλας, ποὺ ἔνιαθε αὐτὴ τὴν τρέλα.

Αἰστάνονται, ὅπως ὁ σκλάβος τῆς βίαιος, τῆς σκληρῆς θεότητας, στριμώνονται μονάχοι ὃς μπρὸς στὰ πόδια της, νὰ είναι οἱ δικοὶ της, ὅχι σὲ ἡσυχηγι εἰσέβεια, ὅχι στὴν ἀπραξία ἡσυχηγι προσευχῶν, ἀλλὰ λυσσώντας, σ' ἓνα μεθήσι τοῦ αὐτοεξευτελισμοῦ, σὲ αἷμα καὶ δυδυμούς, κάτου ἀπὸ μάστιγες ὑγρόλαμπτες — εἶταν ίκανοι νὰν τὸ νιώσουν, αὐτὸς ὁ ἴδιος σφαγέας εἶταν ἡσυχος καὶ χωρὶς δόντια φιλόσοφοι ακτεβάζουν τ' ἀσπρόμαλλα κεφάλια τους μπρὸς στὰ μάτια ποὺ τοὺς περιέβαλλαν.

Κ' εἶταν ἡσυχία ἀπόλυτη μέσαι στὴν ἐκκλησιά, μονάχα ἔνα σιγὸ κυμάτισμα περιοῦσε ἀπὸ τὸ σωρό.

Τότες οηράθηκεν ἔνας ἀπὸ τοὺς ξένους, ἔνας νέος καλόγερος, καὶ μίλησε. Εἶταν ὡχρὸς σὰν πανί, τὰ μαῦρα του μάτια ἀναβαν σὰν κάρδουν ποὺ ἔμελλαν νὰ σθήσουν, καὶ τὰ κατσουφιασμένα, τὰ ἀπὸ τὸν πόνο ἀποσκληροφύνενα χαραχτηριστικά γύρω στὸ στόμα του, εἶταν σὰν νὰ εἴταν κομμένει σὲ δύλο μ' ἔνα μαχίρι, καὶ ὅχι σὰν τὶς ζαρούκλες τοῦ προσώπουν.

"Ἀπλωνε τὰ λιανά, τὰ ἀρρωστιάρια χέρια ψηλὰ στὸν οὐρανὸ γιὰ προσευχή, καὶ τὰ μανικέτια τοῦ μαύρου ράσου του γλυστροῦσαν κάτου ἀπὸ τ' ἀσπρὸς τὰ κατάλιγνα μπράτσα του.

Καὶ μίλησε.

Γιὰ τὴν κόλαση, μίλησε πὼς εἶναι ἀτελεύτητη, δπως κι ὁ οὐρανὸς εἶναι ἀτέλειωτος, γιὰ τὸ μοναδικὸ κόσμο τῶν βασάνων ποὺ θὰ ὑποφέρει καθέτις κολασμένος, καὶ θὰ τὸν γιομῆσει μὲ τὶς κραυγές του. Ἐκεῖ εἶναι θάλασσες ἀπὸ θειάφι, λειβάδια μὲ σκορπιούς, φλόγες ποὺ περικυλώνουν στὸν τὸ μαντίνα γύρο, καὶ ἡσυχες σκληρές λασῆρες ποὺ κώνονται σὰν κοντάρι ποὺ περιστρέφεται σὲ μιὰ πληγή.

Κι ἀκουγαν τὰ λόγια του ἡσυχα, χωρὶς ἀνατνοή, γιοτὶ μιλοῦσε σὰν νὰ τὰ είχε δεῖ, καὶ ωτοῦσαν δὲν εἶναι τὸν ἄλλο :

— Μήπως εἶναι κανένας πολασμένος, ποὺ έχοχειται ίσας ἀπὸ τὰ κατάβαθμα τῆς κόλασης, γιὰ νὰ ἔχοιψε ἐνναν ἀληθινὸ μάρτυρε;

Κ' ἔπειτα κήρυττε πολὺ ὄψι τὸ νόμο καὶ τὴν ἀλτηρότητα τοῦ νόμου· πὼς ἔπρεπε νὰ ἐκπληρωθεῖ κάθε ωριτό, καὶ πὼς κάθε παράβηση πὸν είχεν παραβεῖ, θὰν τοὺς κατελογίζονταν, καὶ μὲ τὸ δρόμι αὐτοῦ περιστρέφεται σὲ μιὰ πληγή.

— Μὰ ὁ Χριστὸς γιὰ τὶς ἀμαρτίες μας πέθανε, τοὺς λέγει, ἐμεῖς πιὰ δὲ στεκόμαστε ὑπόδικοι αἰντοῦ τὸν νόμου. Μὰ ἔγω σᾶς λέγω πὼς η κόλαση δὲ θὰ ἔστεπται τηῖ γιὰ κανένα ἀπὸ σᾶς, καὶ πὼς ἔξω ἀπὸ τὸ τὸ σῶμα σᾶς, στὸν τροχὸ τοῦ μαρτυρίου τῆς κόλασης, κανένα σιδερένιο δόντι δὲ θὰ σᾶς ἀγγίζει. Χτίζετε σταυρὸ στὸ Γολγοθᾶ, ἔλατε, ἔλατε! καὶ δεῖτε το! Θὰ σᾶς ὁδηγήσω στὰ πόδια του. Εἶταν μιὰ Παρασκευή, δπως έρετε, ποὺ τὸν ἔσπρωξαν ἔξω ἀπὸ μιὰ πόρτα τους καὶ τὸ βρύντατο τέλος ἐνός σταυροῦ τοῦ ἔβαλαν στοὺς ὅμιους του καὶ τὸν διάταξαν νὰν τὸ φέρει σ' εἶναι ἀφορὸ λασπόδραχο, ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, καὶ πάγιναν μαζὶ του πλήθος καὶ στροβίλιζαν τὴ σκόνη μὲ τὰ πόδια τους, τόσο, ποὺ είταν σὰν κόκκινο σύγνεφο ἀπάνω τους. Καὶ τοῦ βγάλαν τὰ ἴματα καὶ τὸν γέμινοσαν, δπως οἱ γραμματεῖς τοῦ νόμου διάταξαν

νὰ γυμνώνεται δημόσια ἔνις ποκούφγος, τόσο, πων νὰ μπορεῖ νὰ φάνεται ὅλο τὸ κρέας, πων θὰ παραδοθεῖ στὰ βασανιστήρια; Καὶ τὸν ἔροιησαν ἀπάνου στὸ σταυρό, καὶ τὸν ἔστλωσαν, καὶ τοῦ ἔμπηξ· νίσιδερέ· νια καρφιά σὲ κιδέ τεντωμένο χέρι, καὶ στὰ σταυρούς πόδια του, καὶ γῆτας σαν τοῦ καρφιά μὲ γόπαλα· λα τοῦ στὸ καρφιά τοῦ; Κι ἀναμνησαν τὸ σταυρό, καὶ τὸν ἔβαλαν σὲ μάτι τηγῆς, μὰ ἐν τῷ ηδελέ νὰ στρεψεῖ καὶ νὰ στεριώσει, καὶ τὸν κουνουόσαν ἐδύ καὶ κεῖ, καὶ ἔμπηγχε σφῆνες καὶ παλούσια γύρες τριγύρες, καὶ κεῖνοι ποὺν τόποναν, κατέβαζαν τοὺς γύρους τῶν καπέλλων τους, γιὰ νὰ μὴν μπορεῖ νὰν τοὺς σταλάξει τὸ αἷμα ἀπὸ τὰ χέρια του στὰ μάτια τους.

Καὶ κεῖνος ἀπὸ ψηλά, ἔβλεπε κάπου τοὺς στρατιῶτες, ποῦπαζαν τὸ ζάρι γιὰ τὸν τρυπημένο μαντύκ του, καὶ ὅλο ἐκείνο τὸ πλῆθος ποὺ οὐδιλιάζει καὶ ποὺ ἐκείνος γιὰ χάρη του ὑπόφερε, γιὰ τὴ σωτηρία του πέθαινε. Καὶ σ' ὅλο ἐκείνο τὸ συρρεπτό, δὲν εἶχεν οὔτε ἔνα σπλαχνικό μάτι. Καὶ κεῖνοι κάπου τὸν ἔσωκειού, ποὺ ἔτασε καὶ κρέμουνταν ἀτονος, καὶ κοίταζαν τὴ σανίδη ἀπάνου στὸ κεφάλι του, ποὺ ἔσταζαν μὲ γράμματα: «Ο βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων», καὶ τὸν ἀνύμπαζαν καὶ τοῦ φώναζεν: «Ἐ, οὐ, ποὺ γκρεμίζεις τὸ ναό καὶ σὲ τρεῖς ἡμέρες τὸν ἔσωκειούνεις, οὐσον σειστούν· εἰσαι γιὸς τοῦ Θεοῦ, κατέβα λοιπόν ἀπὸ τὸ σταυρό».

Καὶ τότες ὁ μονογενὴς γιὸς τοῦ Θεοῦ καταβύωσε κ' εἰδε, πῶς ὁ συρρεπτός ἐκείνος ποὺ ἐπλήρωνε τὴ γῆς, δὲν ἀξίζει νὰ σωθεῖ, καὶ ἀπέσπασε τὰ πόδια ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν καρφιῶν κοὶ πέταξε τὰ καρφιά τῶν χειρῶν μὲν ἕνα σφρίξιο τῶν χειρῶν του, τόσο, ποὺ οἱ θρακίνες τοῦ σταυροῦ ἐτανύστηκαν σὰν τόξο. Καὶ πετάχτηκε κάπου στὴ γῆς, καὶ ἀρπάξει τὸ μαντύκ του μὲ δριπή, ποὺ τὰ ζάρια κατρακύλισαν στὸν γκρεμὸν τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ τὸν πέταξε γύνω του μὲ τὸ θυμὸν ἐνόβασιλια, καὶ ἀνέβηκε στὰ οὐρανά. Κι ὁ σταυρὸς ἀπόμενε ἄδειος, καὶ τὸ μέγχιο τοῦ ἔξιλωσμοῦ δὲν ἐπιτέλεστηκε. Δὲν ὑπάρχει κανένας μεσίτης μεταξύ μας καὶ τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἔσταυρωθήκε γιὰ μᾶς κανένας Χριστός. Γιὰ μὲν δὲ εἰς τὸν πόνον ποὺ δὲ δείχτοιν. Μὰ πίσω μὲν τὸ χαμόγελο πονοῦνε πιὸ πολύ.

Σώπασε.

Μέ τὰ στεονὰ λόγια ἔσευψε στὸ πλήθος καὶ τρόπον τινὰ ἔστρεψεν μὲ χείλια ποὺ χέρια ἀπὸ τὰ κεφαλίκ του τὴ ρητορεία του, καὶ πέρασαν ἀπὸ τὴν ἔκκλησιν στόνοι ἀγωνίας καὶ στὶς γωνίες ἔκανάγκισαν νὰ δλοκίζουν.

Τότες πετάχτηκε ὁ σφραγέας μὲ ἀπλωμένα ἀπειλητὰ γέοισ, κίτρινος πάνω κουνάρι, καὶ φώναξε:

— Καλό·εος, καλόγεος, θέλεις λοιπὸν νὰν τὸν δεῖς ξανκακωφωμένον στὸ σταυρό, θέλεις;

Καὶ πίσω του ἀντήγησε μὲ σφρύριγμα βοχνόν:

— Ναι, νάι! Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτὸν!

Κι ἀπ' ὅλα τὰ στόματα ἀντηγόσσε ἀπειλητικά καὶ προστρικά σὲ φουφούντε φωνῶν ἀπάνω στὸ θόλο:

— Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτὸν...

Καὶ μὲ ἀτομειουλιαστὴ φωνὴ μονάχῃ, ξάστεοη καὶ καθαροῦ:

Στρινύοισον αὐτὸν!

Ἄλλα δὲ καλόνεος κοίταζε κάπου, στὰ τεντωμένα γέρια, τὰ καταφανωμένα πρόσωπα μὲ τὰ μαστοὺς ἀνοιγματα τῶν σωναζάντων στομάτων, δουν δάπνες ἀστραφτεῖν οἱ δδοντοστούχλες σὰν τὰ δόντια ἔχερεθ-

σμένου θεριοῦ, καὶ σὲ μὰ στιγμὴ ἐκστάσεως τέντωσε τὰ χέρια στὸν οὐρανό, καὶ γέλασε. "Υστερα κατέβη, καὶ οἱ ἄνθρωποι του σήκωσαν τὶς σημαῖες μὲ τὸς βροχές τῆς φωτιᾶς καὶ τὸν μαύρους τοὺς σταυρούς, καὶ βγήκαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ξαντραβάθησαν στὴν ἀγορὰ ἀπὸ τὴν πύλη τοῦ τείχους.

Καὶ οἱ κάρτοικοι τοῦ παλιοῦ Μπέογαμου στάθηκαν ἀκίνητοι, ὅταν ἐκείνοι κατέβαιναν τὸ θυντή. Ο ἀπότομος δρόμος, ὁ περιφραγμένος μὲ τοῦχο, εἴτε καταχνασμένος ἀπὸ τὸ πρώς τοῦ "Ηλιού ποὺ βασίλευε πέρα στὴν πεδιάδα, ἀλλὰ ἀπάνου στὸ κόκκινο περιτείχισμα τῆς πόλης ἔχωγραφήσανταν οἱ ἥσκιοι τῶν μεγάλων τους σταυρῶν, ποὺ κιμάνονταν μὲ τὸ στρωχίδι, ἀπὸ τὴ μὰ μεριὰ στὴν ἀλλή, σιγᾶ σιγά, καὶ χάνονταν.

Μακρύτερα ἀντήχησε τὸ φάλακρο. Εφαίνονταν ἀκόμη κοκκινωπή ἡ μὰ κ' ἡ ἀλλή παντιέρα, ἀπὸ τὴ μεριόποκαπτινούμενη ἐρήμιωση τῆς καινούργιας πόλης. Ήστερα ἐξαφρνίστηκαν ὅλα στὴ φωτερὴ πεδιάδα.

ΙΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΝΕΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1

Τὰ πρωιθόρχια τοῦ Σποριᾶ θυμιᾶμαι, Ἀθήνα, τώρα! Τὶς πρῶτες στάλες πούπεψαν ἀνάλαχφες καὶ ἀρέες, Μὲ τὸ Νοτιό· καὶ δρόσιζαν στοῦ δειλινοῦ τὴν ὄρα Τὶς σκονισμένες καὶ ἀφρωστες τοῦ δρόμου πιπεριές.

Αὐτές: μὲ τὸ Χινόπωρο τὰ φύλλα τους δὲ φίγτουν. Κρατοῦν τὴ θλίψη μυστικὰ στὴν πρασινοστολή. Σὰν τὶς πεγήφανες ψυχὲς τὸν πόνο ποὺ δὲ δείχτοιν. Μὰ πίσω μὲν τὸ χαμόγελο πονοῦνε πιὸ πολύ.

2

Θάλασσα, πικροθάλασσα: Γιὰ ξαντάπεστο πάντα... Κι ἀνάκουστο κελαΐδισμό, καὶ βογγιτό μᾶς φέρνει Τὸ κῆρυς σου στ' ἀμπιουδεροῦ τὸ φρόλουστο ἀκρογιάλι Ποὺ πότε τὸ γλυκοφαλεῖ, πότε τὸ βαρυοδέρνει.

Πάρ' τὰ φιλιά τοῦ γυνισμοῦ, τοῦ μισεμοῦ τὸ κλάμα, Τὰ μοιρολόγια τοῦ χαμού. Κ' ἔνα τρχούνδι πάν' τα, Μελένιο μαντριγυούδο· ν' ἀπαλοσύμηγει ἀντίμει Τὸ — Ἀγάπη μου σὲ καρτερῶ καὶ τὸ ἔχε γειά, γιὰ (πάντα.

3

Ξεφά τὰ φύλλα καὶ γυμνὰ τὰ κλώνια ἀπὸ τὰ δέντρα, Κάποιας ἀπὸ κρούσταλλα κινάει, βουθίνεται ἡ πηγή. Κ' ἡ παγωνιά βασίλισσα καὶ συγνεριά 'ναι ἀφέντρα Στὴν ἀγριεμένη θάλασσα. στὴν κοιλισμένη γῆ.

"Άδικα σπῆς τὰ νέφαλα καὶ βγῆκες πρὸς τὴ Λύση. Καὶ στέλνεις μιὰ ἀχτιδούλα σου νὰ ἰδεῖς."Ηλιε χλωμέ, Τὴ λεύκα μας νὰ ξεφιλλάει, τὸ φόδο νὰ μαδήσει Καὶ μᾶς ἀγάπης τόνειρο νὰ χίνεται ἀπὸ μέ.

4

"Ω, ἐσύ, ποὺ τώρα βρέθηκες, στὸ ἔμπα τοῦ χειμώνα. Τάνθάκια ἀκόμη πούρεντα νὰ μάσεις ἀγκολιά, Κ' ήρθες, πουλάκι πρόσχαρο, πονετική τρυγόνα νὰ φάνεις τάστρα μου μαλλιά.

"Ακουν—δὲ θέλω χωρατὰ καὶ ἀγάπης ψυχοπόνια! "Ασ' τὰ λουλούδια ἀμέριστα νὰ λιώσουνε στὴ γῆ, Κι ἀσ' τὴν καρδιά μου: ως ξάνουγεν αὐγούσιες τόσα τώρα στὴ νύχτα νὰ πνιγεῖ. (χρόνια, Ν. ΝΕΤΙΜΕΖΑΣ (Δανρές)